

Den norske regjering i London
i 1941-1945.

Rådmann, senere statsråd (i London)
-finansminister- Paul Hartmanns bok
"Bak Fronten" (Aschehoug 1955).

"En må regne med at Paul Hartmanns frimodige bok vil virke som et sjokk på dem som har trodd på idyllen blant utefrontens folk under krigen, et sjokk som virket så meget sterkere fordi forfatteren aldri har bekymret seg om å lete etter diplomatiske vendinger. Han sier sin mening like ut og en kan ikke legge skjul på at beretningen gir et lite flatterende bilde av samholdet mellom utefrontens menn. Et moment som stadig vender tilbake er motsetningene og kompetansestridighetene mellom Londonfolkene, Hjemmefronten og nordmennene i Sverige, og forfatteren gir avskrekkende eksempler på hvordan dyp og ekte patriotisme og offervilje kunne være paret med personlig misunnelse, maktsyke, uduelighet, løsmunnethet og intrigemakeri..."

(Av forlags-omtalen.)

Notater fra boken :

"Hjemmefronten er forøvrig temmelig vanskelig og jeg tror ikke de har stor respekt for hva vi foretar oss her ute. Det sannsynlige er vel at vi må gå bakgater for ikke å vise oss når vi kommer hjem." (s.76.)

"Semb er en meget dyktig og energisk mann som jeg kjenner fra Oslo. Han er imidlertid som Bergersen sa, "som Amazon-floden som går over sine bredder". Kirurgiske overleger er i det hele tatt farlige å sette i administrative stillinger." (s.76)

"...Jeg sa for min del at jeg var helt enig med Lie og at jeg mente at Hambro tross all sin rutine i internasjonale forhandlinger ville gjøre skade på grunn av at han var så ille ansett blant de engelske på grunn av sine forskjellige uoverveide uttalelser." (s.83)

"Foruten de faste lønninger, bruker kontoret (E-kontoret, det hemmelige informasjonskontoret. v.n.s.) ca. £ 45 000 i halvåret til hemmelige utgifter." (s.86)

Torp ble ytterlig forbitret, og det ble gitt meget kraftige salver...." (s.91)

"I regjeringskonferanse refererte Lie en meget bitter korrespondanse med Hambro vedr. firskerforhandlingene..." (s.92)

"I regjeringsmøte tirsdag 27. juli (1943) fremla utenriksministeren (Lie) en meget skarp skrivelse fra den engelske ambassadør, Collier, vedrørende Hambros og Mowinckels forhold. Utenriksministeren hadde henstillet at noen ord ble strøket. Disse ord gikk ut på, at den engelske regjering gikk ut fra at Hambro for fremtiden ikke ble benyttet i norsk tjeneste. Klagene går ut på Hambros anti-britiske holdning i anledning av hans bok som heter: "How to win the Peace", og i foredrag. Den engelske skrivelse skal være inspirert direkte av Churchill." (s.97)

"Sven Nielsen påsto at når engelskmennene var så imot Hambro var det fordi han er for flink for dem og at de er redd hans dyktighet. Torp uttalte tvil om de var så svært redde." (s.100)

"Cato Hambros forhold var oppe til behandling for annen gang. Den unge Hambro følger i sin fars fotspor og har skrevet en artikkel eller latt seg intervju av en New Yorker-avis, hvori han kommer med uttalelser i samme smak som faren og som brukes i Quisling-agitasjonen hjemme. Det er sendt en beklagelse fra utenriksdepartementet." (s.102)

Sven Nielsen omtalte våre diplomater som en smukt poleret postkasse". (s.111)

Wold er reist til Stockholm for å ordne med organisasjonen av det nye politikorps som skal settes opp i Sverige. Dette begynte først med et budsjett for halvåret på 25.000 kroner, derefter forlangtes det en million og 14 dager etter 5 millioner kr." (s.112)

I regjeringskonferanse idag behandlet den gamle sak som kan komme til å få meget store dimensjoner, nemlig etablering av politikurser i Sverige. Rammen utvides her nå, og det tales nu om bevilgninger på inntil 25 millioner kroner og om opprettelse styrker på 5000, like til 10 000 mann og kaserering etter avsluttede kurser." (s.121)

....for det annet fordi det er en meget begrenset nytte jeg kan gjøre i Amerika når hverken kan tale eller forstå engelsk". (s.122)

enriksministeren fortalte at det var skillige politiske motsetninger innen de ende kretser på Hjemmefronten og at disse og hadde fått en så utpreget form at det sto fare for enkelte..." (s.125)

t er tydelig at vanskelighetene med mmeffronten blir større og større som iktene for krigens avslutning vokser..." (s.125)

g hadde igår en lengere samtale med Torp (rsvarsministeren) om ordningen av politisene i Stockholm. Han hadde nu fått et brev oberst Berg, hvori han er kommet opp til utgiftsbelöp på 50 mill.kr. Det er ikke mer i lager siden Wold meldte at utgiftene ble bli 6-7 mill.kr., så kom en ny beskjed om mill.kr. og nu er de kommet opp i 50 mill.

orp kom også inn på forholdet til Hjemmefronten. Han sa at han hadde truffet folk her og mente at den såkaldte Hjemmefrontledelse besto av folk som hørte hjemme på Ammensveien inntil Karl Johan, hvilket jeg nektet, men han mente at der var adskillig forskjellig posisjon, ledet av bl.a. Trammal." (s.126-127)

finansdepartementets representant (i Stockholm) skulle være (Byfoged) Gram, men vi var begge enige om at han var lite skikket for et slikt verv, da han var uten administrativ erfaring eller økonomisk innstilling..." (s.127)

ar hatt besök av Okkenhaug, som bl.a. meddelte meg at der var store politiske motsetninger innen hjemmefrontens ledelse. Det var her Trygve Elvén som agiterte mot den tidligere ledelse. Den egentlige ledelse er også Arbeiderpartiet presentert, men Trygve Nielsen, som har været ett adgang til "Kretsen", har efter Okkenhaugs mening benyttet dette som en observasjonspost og har nu satt seg i forbindelse med Trammal og Elvén i Stockholm og har nærmest faatt disse med seg. Denne krets skal nu ha sluttet et forbruk med kommunistene..." (s.127)

Wold fremla sitt forslag til politiordningen i Sverige med en utgift på 65 mill.kr. for 5 mndr" (s.132)

ustad hadde rettet meget sterke anklager mot finansdepartementet for dets regnskaper. Dette bragte meg i harnisk og jeg kom med meget kraftige uttalelser om revisjonens arbeid, hvilken saken bragte Nielsen til å komme med voldsomme grep på finansdepartementet i anledning av behandlingen av hans eget reiseoppgjør..." (s.134 - hyggelige arbeidsforhold, får en si !)

"Hadde i går besök av politimesterfullmektig Bryhn, som ga meget interessante opplysninger om de norske kroner som kommer til Sverige og om Jödenes manipulasjoner for å få vekslet mest mulig ved flyktningskontoret..." (s.135)

"Hjelmtveit forela spørsmålet om suspensering av en marineprest. Han er beskyldt for å ha stått i forhold til en dame..." (s.136)

"I regjeringskonferanse idag ble saken om bombingene av Rjukan m.v. behandlet. Enstemmig sterk misfornøyelse med amerikanerne, som ikke holdt avtalen om å underrette de norske myndigheter før det foretokes bombing av mål som uttrykkelig var angitt som dem der ikke skulle bombes før efter nærmere avtale. Det ble referert uttalelser fra andre som inneholdt mistanke om at amerikanerne hadde gjort det av forretningsmessige hensyn. Amerika har nu opparbeidet en veldig kvelstoffindustri og må innrette seg på eksport, og det har da vært misforstått tanke om at amerikanerne ville rydde en konkurrent av veien..." (s.139)

"Det fremgik av meldinger at var virkelig kamp hjemme mellom Hjemmefronten på den ene side og Trygve Nielsen og en del av hans feller på den annen side, særlig om kommunalordningen..." (s.145.)

"Sven Nielsen truer oss med riksrett, hva jeg skal ta med ro..." (I anledning av en innstilling om Store Norske.) (s.146)

"Jeg tror at den politikk som nå er valgt er helt riktig, men da går det riktignok ikke an samtidig å skjelle svenskene ut i radio som Öksnevad gjør..." (s.149)

"...Forövrig er det nok riktig at det ville være nyttig om man hadde kunnet bruke Hambro mer, men han er så uvörren i munnen og vanskelig at jeg godt forstår han ikke brukes." (s.151)

"Frihagen overfalt Sunde slik at statsministereavgjørelse måtte innhentes om Sunde skulle be Frihagen om unnskyldning, hvilket det ikke ble til. Idag hadde Frihagen bedt Sunde om unnskyldning..." (s.156)

"Sven Nielsen leste opp et lengere foredrag, hvori han kom inn på en skrivelse Hambro nylig har sendt regjeringen og hvori han klager over at han ikke er anvendt til tross for sine kvalifikasjoner og sin erfaring i internasjonale politikk, og fordi han systematisk var holdt utenfor regjeringen..." (s.157)

"Under debatten kom Sven Nielsen også inn på at Hambros stilling på Hjemmefronten skulle være..."

g, og Nielsen sa at han vel visste at
o ikke var velsett i Oslo-kretser, men at
ikke var landet." (s. 158)

..bl.a. et par utdrag av Trygve Nilsens
n"Vårt land", hvori han heftig drar til
s mot Pål Berg og Hjemmefrontens ledelse,
han beskylder for reaksjonære tendenser.." (s.161)

Jeg anså dette som nokså utenkelig (om
gjøre Hambro til medlem av UNRRA's råd)
er de uttalelser som var fremkommet fra
este engelsk hold om Hambro som en ytterst
lk ven person...." (s.162)

Med ~~400~~ de 400 studenter som er kommet
Sverige er det atskillig vrøvl, da de er
allige til å gå inn i politikorpene..." (s.163)

vil om en del nazister eller folk som har
beidert for tyskerne. Det gjelder en lege
m har været nazist og som er kommet over
t, men som ikke engelskmennene har villet
ternere. Det var spørsmål om å bruke ham
m lege på et av sykehusene, men sosial-
partementet ville ikke ha ham, i all fall ikke
is det ikke ble absolutt nødvendig. Den
dligere omskrevne mann som hadde arbeidet
om sjåffør for tyskerne ble godtat ."(!!)
(s.164)

Lange diskusjoner om behandlingen av
Tyskland etter krigen. De fleste av de
lle deværende var enige om at de ikke ville
a tyskere til å arbeide hos seg, men var
vært villige til å tilby russerne og kineserne
tskillige millioner tyskere. Bech ville ha en
ullstendig nedrustning av Tysklands industri
g måte at Tyskland måtte gå over til å bli
esentlig et akerbruksland. Han og de øvrige
var dypt forferdet over den engelske mentalitet
som var full av bekymring for hvorledes
tyskerne ville bli behandlet...." (s.164)

"Jeg har for min part ingen interesse av,
stoppe undersøkelser om informasjonskontoret,
hvor det sikkert kan ha gått for seg litt av
vert....." (s.169)

"Jeg sa videre at jeg håpet at man unngikk
liknende scener som forrige gang Hambro
var her (i regjeringskonferanse), da
regjeringen nærmest sto skolerett for
ham..." (s.171)

"I forrige uke talte jeg Mmed Lie, som nettopp
kom fra en lunsj som Kongen ga for Churchill,
Eden, Nygaardsvold og ham selv. Talen var her

bl.a. kommet inn på Hambro, og Churchill
hadde da uttalt overfor Nygaardsvold at han
anså Hambro som en fiende av England." (s.171)

"Torp hadde mottatt varsel om fra det
engelske admiralitet at man var redd for
nordmenn og at hvis ikke disse var forsiktig
ville den norske administrasjon ikke få vite
noe..." (s.181)

"Lie refererte en melding hjemmefra, hvori
meddeltes at overlærer Haug fortsatte
agitasjonen mot Kommunalordningen på en
måte som gjorde at Hjemmefrontens stilling
ble meget farlig." (s.182)

"Idag var det regjeringskonferanse. Lie
refererte bl.a. opplysninger fra Stockholm
om Kloumann, som bevirket at den tidligere
beslutning om å la ham få komme over til
London ble tatt tilbake. Han skal ha hatt
atskillig forbindelse med tyskerne etter
9.april og endog gitt penger til nazistene".
(s.184)

"Torp ga meget nedslående opplysninger
om mobiliseringen til politikursene i
Sverige. Hele 27% av de som var innkalt
hadde unnslett seg. Noen av religiøse
grunner, andre fordi de sa at de hadde gjeld
som skulle dekkes, atter andre fordi de ville
utdanne seg. Han opplyste også at det var
meget vanskelig å få plukket de 2000 mann
som skulle hit, - tross alt skrik om å få
komme over. Det hadde ikke hittil lyktes
å få utpekt mer enn 1000 mann. Særlig var
studentene av dem som hadde oppført seg
dårlig. Det ble besluttet å ta meget kraftige
forholdsregler mot nektere, slik at de blir
nektet all flyktningehjelp og at de ble
truet med forføyninger når man kommer
tilbake. Det er nok ganske sikkert at det er
en meget stor prosent av nordmenn i Sverige
som ikke på noen måte er kommet over for å
tjene landet eller fordi de har vært i fare,
men simpelthen for å bli bedre forsørget enn
hjemme. Det var forresten en ting som var på
det rene blant administrasjonen i Stockholm
alt da jeg var der høsten 1942." (s.188)

"Hadde igår besøk av ekspedisjonssjef
Boyesen, som ga en hel del opplysninger om
Hjemmefronten og dens arbeid. Særlig var
hans forbitrelse rettet mot overlærer Haug,
som hadde satt hele arbeidet hjemme i fare."
(S.193)

"Videre uttalte han seg meget nedsettende
om den virksomhet Gram drev i Stockholm..."

Han spurte om (Boyesen) det var de
norske myndigheter som hadde foranstaltet
innbruddet i Akers Sparebanks filial. Jeg sa
at det visste jeg intet om.." (s.194)

- 7 -

Går eftermiddag fikk jeg besök av ingeniör
derich Lund, som er kommet fra Stockholm.
an omtaltes også den meget dårlige ånd som
ersket blant polititroppene. Leirene var nå
rent arnested for agitasjon og misfornøyelse
av enhver art. Alle mulige, selv de urimeligste,
mykter ble trodd. Det fantasertes om at skulle
gjøre som et middel til innføring av et
militærdiktatur i Norge o.l." (s.223)

Med Trygve Nilsens brev fulgte et brev fra
overlærer Haug hjemme. I brevene reises de
aldersangrep på "Kretsen" hjemme, som
beskyldes for å være nynazister..." (s.224.)

Det er igjen røre blant de militære i
innføring av Kronprinsens utnevnelse til
overstkommanderende..." (s.239)

Statsministeren kom inn på spørsmålet
om hvorvidt det nuværende Storting fremdeles
eksisterer, rettslig sett. Han meddelte at det
også var kommet en utredning fra professor
Lundberg, som meget bestemt konkluderte med at
Stortinget var opphørt å eksistere. Den står i
sterk motsetning til en uttalelse professor Skeie
har gitt, som mener at det gamle Storting
fremdeles består..." (s.247)

"Statsministeren mente at regjeringen ikke
skulle blande seg opp i dette spørsmålet (om
Stortinget beste eller ikke), men overlate det
til Stortingets president (Hambro) å avgjøre.

Wold, eller kanskje en av de andre, uttalte
at de syntes det var lite betryggende å
overlate en slik avgjørelse til Hambro alene.
For min del bemerket jeg at hvis det var så
at Stortinget ikke eksisterte, måtte også
Presidentskapet ha opphørt å eksistere og det
kunne ikke da være tale om at presidenten
hadde noen myndighet..." (247-248)

"...Jeg er imidlertid ikke ganske sikker på
om Evensen vil være den helt rette mann. Jeg
har den største sympati for ham og han er
utmerket dyktig, men flyktningsjefen i Sverige
bør kunne gjøre seg sterkt gjeldende overfor
svenskene, og i et så snobbet land som Sverige
er jeg ikke sikker på at en mann fra arbeider-
bevegelsen vil få den tilstrekkelige posisjon."

" I regjeringskonferanse refererte Wold med
forferdelse en opplysning han hadde fått fra
britisk hold om at de britiske myndigheter
aktet å arrestere quislinger i Norge og
betrakte dem som britiske krigsfanger.

Det ble besluttet bestemt å hevde at bare
norske myndigheter måtte ha adgang til å ta
seg av nordmenn som ble arrestert i Norge.

(s.253)

"Lange drøftelser om forholdene ved politi-
kursene i Sverige. Disiplinen later til å være
dårlig. Ca. 500 mann fra reservepolitiet er i
alt rømt. En hel del er gått til Norge, antake-
lig for der å komme inn i militærtjeneste..."
(S.254)

"Lie lot til å være litt tvilende om Grams
avskjedsanførsel skulle aksepteres. Jeg til-
rådet dette, da jeg mener at det er den eneste
måte å få bragt orden i disse forhold på.
Derimot var man ikke enig i et forslag fra
Bull om å få en særskilt bemyndigelse fra
Utenriksdepartementet til å foreta efter-
forskning i Grams arkiver. Han lot til å
ville gjøre det samme som han gjorde overfor
Feydt og de andre som er fratrukket, hvor det
er foretatt en formelig politiransaking.
Alt dette ble overlatt Bulls eget skjønn. Jeg
synes det hele er noe anstaltmækeri, da Gram
jo, hvis han vil være illojal, kan ta så mange
avskrifter av dokumentene i arkivet som han
vil, uten noen kontroll..." (s. 259)

"Det later til at det hjemme har vært brukt
en meget kraftig tone, for statsministeren var
ytterlig opphisset og oppførte seg, som han
undertiden gjør, som en sint unge, som kaster
leketøyet. Nå ville han overlate all ting
til Hjemmefronten og ikke ha hverken regjering-
delegasjon eller noe annet. Han blir nok
roligere når han får tenkt seg om..."
(s.267)

"Lie refererte videre en henvendelse fra de
allierte militærmyndigheter, hvori de forbeholdt
seg under alliert tilsyn å få fjernet alle
anlegg i Norge som tok sikte på å være baser
for U-båter eller E-båter eller for utsendelse
av flybomber. Regjeringen var enig med
utenriksministeren i at denne henvendelse
måtte avvises, da norske myndigheter selv må
bestemme hva der skal tilintetgjøres, særlig
baser for U-båter og E-båter er det av rent
forsvarsmessige hensyn nødvendig å beholde..."
(Men ned måtte de nu likevel!) (s.269)

v.n.s.

"Statsministerens standpunkt (vedr. forholdet
til Hjemmefronten) er blandet med en sterk
irritasjon over Hjemmefronten og dens
fordringsfullhet..." (s.272).

"Sosialministeren foredro bl.a. spørsmålet om
relief (hjelp) til Norge. Situasjonen vil nu
bli meget vanskelig, da ingen nye tilførsler
kommer fra Tyskland..." (s.276)

- 9 -

regjeringskonferanse idag bragte Wold frem radiotale som var holdt igår her fra London, i Hjemmefronten ga beskjed om at ingen som hjemme måtte foretas før ordre ble gitt Hjemmefronten. Alminnelig kritikk over at, da regjeringen bestemt må holde på at det er Hjemmefronten og ikke Hjemmefronten som gir signalet til aksjon..." (9.okt.1944...s. 277)

Günther (i Stockholm) har sagt at han ikke vil se Lie på et uoffisielt besøk. Lie har liten lyst til å reise, bl.a. sa han, at han ~~ikke~~ rent ut ville si, at han var ~~ikke~~ modig og likte ikke en slik reise..." (s.281)

En opplyste da at grunnen til hans forslag var at han ikke lenger ville være i enstand for Landbruksdepartementets ukvemsord, både skriftlig og muntlig. Han svarte prøv-ig ikke lenger på Landbruksdepartementets forskjellige skrivelser. Den ene var grovere enn den andre. Ystgaard (Landbruksdepartementets sjef) reagerte voldsomt....." (s.284)

Hadde igår en lang og meget interessant samtale med Andvord, som er kommet på et kort besøk fra Moskva. Han innskjerpet gang på gang hvor ytterlig forsiktig de norske måtte være ved sine uttalelser om russisk styre og stell, så da det å komme med den minste kritik mot Stalin eller mot hele systemet, for russerne nærmest var, som han sa, å "spytte på alteret". Pioner vil det være overalt, mente han, blant de norske tropper, utsendt av russerne, og det kjaldt derfor å være meget forsiktig...." (s.287)

Statsministeren hadde fått en rekke opplysninger hjemmefra om matforholdene. Disse var overraskende gunstige...." (s.293)

Det ble holdt statsråd idag, men før dette hadde statsministeren innkalt til regjeringskonferanse. Her møtte en mann fra Tromsø, som hadde forlatt Tromsø 7. november (1944). Han uttalte at stemningen nordpå var meget bitter mot de allierte. Dersom det ikke nu fra engelsk side ble foretatt noe, så ville engelskmennene miste den ~~lille~~ lille rest av sympati, som ennå var igjen for dem i Norge, og det ville ikke være mulig for en engelskmann å vise seg i Nord-Norge på flere generasjoner fremover. Russerne hadde man derimot intet imot...." (Dette var under tyskernes evakuering, da de brente og evakuerte alt bak seg, - og de ingen motstann møtte.) v.n.s. (s. 306)

Det ble igjen fremhevet fra statsministeren og Torp (i samme møte) at det måtte gjøres en henvendelse til engelske og amerikanske høyeste myndigheter om å gå til aksjon, om ikke for

- 10 -

annet, så for at regjeringen skulle kunne si at den hadde gjort hva som var mulig. (samme beslutning ble forresten truffet ~~alt~~ den 15.ds. (nov.), og det er nokså uforklarlig at statsministeren ennå ikke har foretatt noe i saken, tilføyer Hartmann).

Torp trodde ingenting på at engelskmennene eller amerikanerne ville gripe inn, da saken rent teknisk militært stilte seg slik at det ikke hadde noen betydning for de allierte å avskjære eller endog fange de tyske styrker som kom til å stå nordenfor ^{av} skjæringsstedet. (et eller annet sted i Bodø-distriktet) Disse tropper kunne så likevel ikke komme til Tyskland. Rent militært sett hadde det intet å si, mente han (Torp), at en 60.000 nordmenn i Finnmark gikk til grunne.

Under lunsjen snakket jeg mer med Torp om saken. Torp var fremdeles meget bitter over statsministerens uvirksomhet. Vi var enige om at spørsmålet om vår reise til Nord-Norge snarest skulle taes opp igjen, når en større del av landet var befridd.

(Det heter også i dagboksnotatet fra denne dag - 24. nov. 1944 -, at "det foreligger likeledes en termelig oppsiktvekkende meddelelse fra Torp om at admiralitetet hadde nektet den påtenkte norske marine-ekspedisjon til Norge å gå, formentlig fordi tilstrekkelig beskyttelse ikke kunne skaffes.)

(side 306-307)

"Det synes å fremgå, at det er kommet en ny tendens i Hjemmefrontens ledelse, som går ut på en mer aktiv inngripen overfor tyskerne. Det later til at det bl.a. av hensyn til russerne og kommunistene er en tilbøyelighet til nå ganske annerledes aktivt å gå inn med hensyn til sabotasjehandlinger for å hindre tyskernes tilbaketrekning fra Nord-Norge.." (s.308)

"Hvor nödig man enn vil bli befridd av svenskene, tror jeg nok at man hjemme nå heller ville ønske dette enn å fortsette den nå -værende elendighet (i Nord-Norge i forb. med Tyskernes tilbaketrekning.) Lie meddelte at all handel nå er stoppet mellem Tyskland og Sverige. (28.11.1944) (s.308-309)

".....det er nok mulig at man skal være litt forsiktig med å la seg føre for langt med av det trykk som elendigheten i Nord-Norge selvfølgelig gir...." (s.311)

12. desember 1944: "... Wold la bl.a. frem forslag til ny straffelov om landssvik, hvori helt har fulgt Hjemmefrontens linje....". (s.314)

-11-

Lie ga melding om at der forelå bestemt
ag fra Eden om noen militære aksjoner i
e fra engelsk-amerikansk side". (s.315)

Lie mente at man burde sette alt inn på
orske styrker både fra Skottland og Sverige
est forberedte seg på å komme i aksjon for
ert fall å kunne rykke etter tyskerne og
ulig hindre ødeleggelser. Det var også av
tisk betydning å få større norske styrker
Nord-Norge av hensyn til russerne.. " (s.316)

t er trist å se hvor liten virkelig
lse det finnes i regjeringen fra
sministerens side..." (s.317)

esember 1944: " Igår ble det holdt
eringskonferanse. Stemningen var amper fra
enen, særlig i anledning av Frihagens reise.
vet ikke i hvilken anledning, men Lie kom
ks an på det. Han var helt opphisset og
dikret han lå våken om natten og tenkte på
e fanteriet (Det gjaldt en reise for
agen til Nord-Norge. v.n.s.) istedetfor
ndre viktige ting. Han bannet, og før ut og
døren igjen etter seg, men kom snart tilbake.
lot lettsindig unnsnippe en bemerkning om
jeg var enig med Lie, hvilket Frihagen tok
et unådig opp. Statsministeren deltok mot
vane ikke i spetakkelet, men satt rolig og
te på. (s.318)

.. Det kom til en meningsutveksling (med
ght) med meget ~~sterke uttrykk~~ skarpe ut-
fra begge sider. Wright slo i bordet og
te te sterkt på å kaste ham ut, men gjorde
heldigvis ikke..... I anledning av at jeg
te at jeg satte min stilling inn på denne
uttalte Wright bl.a. at det ville være
glø'e for mange. Det er jeg jo fullt på det
e med, men det er jo egentlig ikke av de ting
er særlig behagelig å bli kastet i nesen.." (s.319)

1/1945.. "Okkenhaug, som var her igår,
ydte også at han trodde Gram understøttet
munistene med penger. Er dette tilfelle, skal
e Gram bli lenge i stillingen..." (s.323)

Efter de opplysninger Okkenhaug ga meg igår,
es ikke svenskene å være særlig villige
å innskrenke tilfredsstillelsen av sine
e behov det aller minste for å hjelpe
ge..." (s.323)

1/1945. : ..Sven Nielsen ga en meget
gelig meddelelse om at det bomeangrep som
topp har været foretatt i Oslo for å ramme
tapo-Hovedkvarteret på Victoria Terrasse er
tatt igang på norsk militært initiativ.

Victoria Terrasse er overhodet ikke rammet.
Regjeringen var enig om at det hele var den
rene tåpelighet. Stemningen hjemme skal i
almindelighet være bitter...." (s.323-324)

"...Stöstad som nettopp var kommet tilbake
fra sykdom, tok kraftig igjen (overfor en
bemerkning fra statsministeren), tok kraftig
igjen og sa bl.a. til statsministeren at
det ikke gikk an å ta stilling til sakene på
den måte han gjorde. Da statsministeren igjen
kom inn på det samme, sa Stöstad likefrem, at
det ikke gikk an å komme med floskler i denne
sak. Statsministeren hadde riktig godt av
denne dukkert. Det er ofte hans måte å ta
saken på. Han viser sitt dårlige humør, men
tør ikke ta noe saklig standpunkt imot
forslagene..." (s.327)

"Den direkte forbindelse fra Finnmark til
London var nå stoppet, sa Lie,, - av russerne,
til tross for at Molotow i Moskva hadde lovet
Lie at vi skulle få slik forbindelse. Grunnen,
mente Lie, var den at sendingene gikk gjennom
de engelske militære myndigheter og at
russerne ikke ville ha disse innblandet. All
forbindelse mellom Finnmark og London går nå
over Moskva. Lie beklaget sterkt de militæres
opptreden i denne sak, som han mente var grunnen
til russernes stilling.

Lie meddelte, at hele Finnmark nu er
befrikket, men at dette absolutt ikke måtte
omtales. Han hadde også fått pålagt den britiske
presse å bevare taushet om dette. (NT. Hvem
befrikket Finnmark? Og hvorfor denne taushet?
Kanskje fordi befrielsen skjedde av russerne??
v.n.s.)

" Det foreligger meddelelse fra Torp
om transporten av de norske tropper fra Sverige
til Finnmark. Så vidt jeg skjønner er ennå
ingen transporter ankommet .." (!!) (s.329)
v.n.s.

"Det forelå et besynderlig forslag fra
evakueringskomiteen i Stockholm, hvorefter de
ville trykke brosjyrer til bruk for dem som
skulle sendes hjem fra Tyskland, med bl.a. en
oversikt over norsk utenrikspolitikk, Norges
krigsinnsats osv. Dette siste avviste Stöstad
(meget klokt !v.n.s.) (s.334)

" Wold (justisministeren) fikk drevet gjennom
sitt store forslag om straffeprosesslov, d.v.s.
det ble tatt forbehold om å oppta dissenser når
saken kommer i statsråd neste uke. Jeg støttet
Wold bl.a. med hensyn til spørsmålet om juryens
avskaffelse i landssviksaker, (mot juryloven av
1/7/1887. v.n.s.) men uttalte sterk tvil om
riktigheten av å anvende forelegg i så stor
bistrekning som foreslått...." (s.341)

- 13 -

Debatten om den nye straffeprosesslov kom igjen opp etter at det lot til at noen flere hadde lest sakens dokumenter. Lang debatt om faren ved å fravike juryordningen. Ystgaard og Hindahl var avgjort imot justisdepartementets forslag...." (s.346)

"...Det fremkommer artikler i Sjømanns - organisasjonens organ med voldsomme utfall mot regjeringen for at det ikke gjøres nok hverken for relief eller forsyninger. Det sies endog at regjeringen ikke har noen interesse for dette, da de selv har det godt i London og ikke ønsker noen avslutning på krigen. Støstad mente at det er folk som står bak denne agitasjon, som benytter seg av sjöfolkene..." (s.347).

17. februar 1945: "Igår var det stor bevegelse i statsråd i anledning av den nye straffeprosesslov i landssviksaker. Ystgaard, Hindahl og Sven Nielsen kom med en lengere, meget demagogisk formet dissens, som gikk ut på å opprettholde juryen i disse saker. Sunde henstillet inntrengende såvel i forberedende statsråd som da Kongen var tilstede, at dissensen måtte bli forandret, slik at det politiske agitasjonsstoff ble tatt bort. Nielsen protesterte ~~høytidelig mot dette~~ høytidelig mot dette. Det er visstnok Mustad som står bak denne besynderlige kombinasjon. Kongen holdt en tale. Han var meget interessert i å få landssviksakene hurtig avgjort og var derfor stemt for vedtakelse av den foreslåtte forandring." (s.348)

(Apropos diktatur !!) ~~I~~ Samme Dag som ovenfor, men før statsråd, skriver han, dukket Hassel fra Stockholm opp. Han var da helt utkjørt og elendig. Han sa at det var Semb som dirigerte alt som hadde det med det militære i Stockholm. Berg behersket han fullstendig og Helset ble trykket ganske ut. Hassel var meget bitter og gikk hjem og la seg. Jeg tror simpelthen at han ikke har fysisk kraft til å slåss med en slik kraftkar som Semb. Det forekommer meg mer og mer klart, og jeg har holdt på det for lenge siden, at det er nødvendig å innsette en slags diktator i Stockholm over samtlige administrasjoner der.. (S.349)

"Lie ga meddelelse om at han hadde fått henvendelse fra den russiske Chargé d'affaires om at det fra Molotov var kommet beskjed om at den russiske regjering forlangte at den norske regjering i "Norsk Tidende" (London-avisen) skulle ta avstand fra Hambros uttalelser i artikkelen om Neumann (Hambro hadde skrevet en vakker nekrolog over minister Neumann, som var

- 14 -

russerhater). Det er meget ydmygende å måtte gå til et slikt skritt..."

(S. 349)

"...Samtidig kom ogsaa "Lars Johnsen" (Tor Skjønberg). Han ga en rekke interessante opplysninger om arbeidet på Hjemmefronten. Han forklarte seg om berettigelsen av det sist stedfundne oppsiktvekkende drap (på hirdfører Marthinsen v.n.s.) og om at selv Bombardementet nyttårsaften, som nok har vakt stor forbitrelse hjemme, kunne hatt sin store berettigelse, hvis Victoria Terrasse virkelig var blitt truffet.

... Han mente at Thagaard arbeidet for en slags fascistisk stat med seg selv på toppen (m.h.t. sentraladministrasjonen nye linjer etter hjemkomsten ...v.n.s.)....."

(s.349-350)

"Frihagen hadde en rekke forsyningssaker, bl.a. kjøp av lastebiler for 3.5 mill. xxx Dollar og Tannbørster for 35.000 Dollar .."

(s.350)

"Den pinlige sak om Hambros artikkel om Neumann kom opp igjen. Lie leste opp utkast til en artikkel som var laget i utenriksdepartementet, som skal stå redaksjonelt i "Norsk Tidende". Artikkelen sier mange smukke ting om stormaktens forhold og Krimkonferansen, og erklærer til slutt at regjeringen ikke er enig i det syn som er kommet til uttrykk i Hambros artikkel og hvori det uttales frykt for en ry og brutal imperialisme til avløsning av den tyske..."

Det er meget pinlig at regjeringen skal bli nødt til å gjøre slike ting, men det er følgen av at man har en avis som selv utgir seg for å være regjeringens organ, og som også er det. Jeg kan ikke si annet enn at det må klikke noe i redaksjonen når ikke artikler av denne art på forhånd blir forelagt utenriksministeren (Lie).

Det ~~har vært~~ meget snakk om hvem som skal representere Norge på San-Francisco-konferansen. Etter dette må det i all fall være helt umulig at Hambro kan komme med. Lie opplyste ogsaa at han ikke alene hadde fått henvendelse fra russerne om artikkelen, men ogsaa fra amerikanerne og engelskmennene. Amerikanerne trodde ~~at artikkelen~~ beskyldningen var rettet mot dem i anledning av at de var gått med på ordningen i Polen, og Collier hadde trodd at der var hentydet til Englands forhold overfor Grekenland....."

(S. 351-352)

21. februar 1945 .

" Wold (justisminister) brakte frem et ussig spørsmål som var kommet fra Finnmark. et fandtes der statspensjonister som var nazister. Spørsmålet var om pensjonene skulle toppes. Det er nokså på det rene at det ikke er noen lovlig adgang til å gjøre dette, men det ble likevel enstemmig besluttet at man skulle stoppe utbetalingene...." (s.353)

" Statsministeren kom med en del uttalelser om hvor fortvilet det er å ha med allierte å gjøre og at han nu ikke lenger ville ha noe med dette å gjøre, som jeg like godt synes han kunne tidd stille med. Sitt humør og sine anføtelser synes jeg han kan beholde for seg selv...." (Gjalddt en mislykket aksjon i Finnmark p.g.a. sviktende radioforbindelse Finnmark-London, -der måtte gå via Moskva.)

(s.360)

" Torp fikk utnevnt 4 nye majorer i Stockholm....dessuten fikk han utnevnt en besynderlig oberstlöytnant, nemlig biskop Fjellbu...." (Dette skyldtes at der skulle holdes en höytidelig i Westminster Abbey den 9.april, hvor Fjellbu skulle tale. Men ingen får tale i Westminster Abbey under biskops rang. Fjellbu ble hentet i fly fra Finnmark og fikk for anledningen oberstlöytnants grad ! v.n.s.)

(s. 362)

" Lie beklaget seg over statsministeren. Han husker ikke lenger hva han har sagt fra det ene møte til det andre, sa Lie, hvilket jeg er enig i...." (s.363)

" Under lunsjen sammen med Kongen var Lie meget opphisset og sa at han syntes det var like godt at Nygaardsvold laget en ny regjering med Hambro og høyre-stortingsmenn her. Det mente han sikkert ikke noe med, men jeg synes det er urovekkende å se hvor svak statsministeren er..." (s.373)

"..Lie brakte også frem spørsmålet om oppnevning av Finn Moe, som er meget formæret over ikke å være valgt..." (det gjaldt en representasjon i San Fransisco) (Alle syntes å være formæret på alle i denne tid...v.n.s.) (s.375)

" ...Likeledes et ytterlig forbitret brev fra Kandahl over at han ikke var med som pressemedarbeider..." (s.376)

".....Jeg sa at jeg ikke insisterte på en avgjørelse (om fastsettelse av valutakursen) men fant å burde legge frem saken etter Keilhavs brev, hvori han er forbitret over..." (s.376)

" I anledning av San Francisco-Konferansen hadde Lie fått bekreftet at det var meningen at denne skulle holdes, og Eden skulle reise. Lie hadde derimot sagt at det nok kunne være at han ikke kunne komme avsted. Eden oppfattet dette som om Norge ikke kom til å bli representert, men da Lie rettet dette, spurte Eden hvem som skulle være formann. Hertil svarte Lie at dette var Hambro. Da ble Eden etter Lies ord aldeles rasende og både han og Churchill uttalte seg om at Hambro jo var uvennlig eller fiendtlig mot England, - jeg tør ikke si hvilket. Lie sa at han (Hambro) hadde stemningen mot seg også i Amerika, så det kunne gå opp i opp. Desto verre, sa Churchill. Resultatet var at Lie uttalte, at hvis han ikke kom til å reise, så var det absolutt nødvendig, for å unngå Hambro som formann, at et annet av regjeringens medlemmer møtte. (Disse uttalelser fra Eden og Churchill falt under en årlig lusj, hvor foruten Kongen og Kronprinsen, også Lie og Nygaardsvold var til stede. v.n.s.)

- Jeg holdt meg aldeles rolig til disse uttalelser, skjönt de jo var en triumf for meg etter min dissens, men Nielsen uttalte med stor kraft og dypt alvor, som han pleier, at han skjönt at vi var sviktet av våre allierte og at han var glad for at Hambro reiste. Denne siste uttalelse hadde forresten også sammenheng med en foreløbig ~~rapport fra Torp~~ beretning fra Torp om resultatet av Kronprinsens reise til Washington. Det later ikke til at det er store ting han har fått satt igjennem. Således har han ikke fått igjennem at vi får sendt en marineekspedisjon til Finnmark....." (s.377)

"..... Siden kom Smitt Ingebretsen inn på politiske ting og uttalte sin fordømmelse over at det ikke var blitt noe av den plan han, Ousland og Christensen hadde fremlagt om samarbeid mellom partiene. På denne måte ville en kunne samle seg om de nærmeste oppgaver i den første tid etter krigen. Når dette ikke ble noe av, mente han at det ville bli parti-kamp. Arbeiderpartiet står samlet og ferdig til kamp....." "

(s .378)

" Jeg spurte ham (Schjelderup) og Hans Halvorsen om hvorledes det ville stille seg med pressen når vi kommer hjem, om f.eks. "Morgenbladet" ville bli dominert av Hjemmefrontens folk. Hertil sa Halvorsen at det nu var tegnet en kapital på 1/2 mill. kroner for "Morgenbladet, og at det var forutsetningen at Hambro ikke skulle ha noe med dette å gjøre. Derimot ville de ha Smitt Ingebretsen. Schjelderup var helt enig i at Hambro ikke burde sendes til San Francisco." (s.387)

" Det er her litt av det samme forhold som stadig kommer igjen ved forhandlinger mellom norske og allierte offiserer, at offiserer av lavere grad ikke rekker så langt opp som en av høyere grad. Svenskene er likeså formelle i slike ting som de engelske, tross alt demokrati som de påberoper seg, men som egentlig ikke stikker særlig dypt...." (s.389)

3.mai 1945.

"I regjeringskonferanse idag fremkom Wold som utenriksminister med den meget oppsiktvekkende opplysning at han hadde hatt besök av Collier og Osborne, som begge, hver for seg, hadde meddelt ham at den britiske og amerikanske regjering hadde gjort henvendelse til den svenske regjering om at de to regjeringers militære myndigheter skulle tre i forbindelse med de svenske militære myndigheter for å forberede en invasjon i Norge i tilfelle det ikke ble kapitulasjon. Det var meningen at svenskene skulle bidra med 4 divisjoner. Den svenske regjering hadde vært enig i dette, og det var nu sendt, eller ville bli sendt, britiske og amerikanske offiserer over for å forhandle

Denne henvendelse var gjort i Stockholm den 30.april. Wold hadde straks gjort oppmerksom på at det fra norsk side var utilfredsstillende både at denne henvendelse var gjort uten at den norske regjering var holdt a jour, og at ikke norske militære MYNDIGHETER OGSÅ BLE REPRESENTERT; (!)

Collier og Osborne var enig i dette. De skyldte på at tiden hadde vært så knapp at man hadde oversett dette. Disse opplysninger vakte enstemmig og stor forbitrelse i regjeringen. Særlig var Stöstad skarp....
.....Det ble også dröftet om man ikke også m. burde sende en skriftlig protestnote til de allierte regjeringer mot den formåelse som her forelå, men statsministeren og Wold ville gjerne se det an med hensyn til dette punkt." (s. 390)

5.mai 1945

" Statsministeren fortalte at han igår var blitt ringt opp fra den danske radio og var blitt bedt om å si noen ord i anledning av Danmarks befrielse. Han hadde nektet dette. Derimot hadde Wold på en lignende henvendelse fra den amerikanske radio sagt noen pene ord. Gubben er grinete over utviklingen og uttalte h. a. at han var kommet mer og mer i tvil om han hadde opptrådt riktig i 1940 når